

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2023 No. 260

Gorchymyn Cyflogau Amaethyddol (Cymru) 2023

RHAN 1

Rhagarweiniol

Dehongli

2.—(1) Yn y Gorchymyn hwn—

ystyr “absenoldeb salwch” (“*sickness absence*”) yw absenoldeb gweithiwr amaethyddol o'r gwaith oherwydd analluedd yn sgil—

- unrhyw salwch a ddioddefir gan y gweithiwr amaethyddol,
- salwch neu analluedd a achosir am fod y gweithiwr amaethyddol yn feichiog neu a ddioddefir o ganlyniad i eni plentyn,
- anaf sy'n digwydd i'r gweithiwr amaethyddol yn ei le gwaith,
- anaf sy'n digwydd i'r gweithiwr amaethyddol wrth deithio yn ôl ac ymlaen i'w le gwaith,
- amser a dreulir gan y gweithiwr amaethyddol yn ymadfer ar ôl llawdriniaeth a achoswyd gan salwch, neu
- amser a dreulir gan y gweithiwr amaethyddol yn ymadfer ar ôl llawdriniaeth o ganlyniad i anaf a ddioddefwyd yn ei le gwaith neu anaf a ddioddefwyd wrth deithio yn ôl ac ymlaen i'w le gwaith,

ond nid yw'n cynnwys unrhyw anaf a ddioddefir gan y gweithiwr amaethyddol pan na fo yn ei le gwaith nac unrhyw anaf a ddioddefir pan na fo'r gweithiwr amaethyddol yn teithio yn ôl ac ymlaen i'w le gwaith;

mae “amaethyddiaeth” (“*agriculture*”) yn cynnwys—

- ffermio gwartheg godro;
- cynhyrchu unrhyw gynnyrch defnyddiadwy at ddibenion masnach neu fusnes neu unrhyw fenter arall (pa un a wneir hynny i wneud elw ai peidio);
- defnyddio tir fel tir pori, gweirglodd neu ddoldir;
- defnyddio tir ar gyfer perllannau, tir helyg gwail neu goetir;
- defnyddio tir ar gyfer gerddi marchnad neu blanhigfeydd;

ystyr “amser gweithio” (“*working time*”) yw unrhyw gyfnod pryd y mae gweithiwr amaethyddol yn gweithio yng ngwasanaeth ei gyflogwr ac yn cyflawni ei weithgareddau neu ei ddyletswyddau yn unol â naill ai ei contract neu ei brentisiaeth ac mae'n cynnwys—

- unrhyw gyfnod pryd y mae gweithiwr amaethyddol yn derbyn hyfforddiant perthnasol,
- unrhyw gyfnod a dreulir gan weithiwr amaethyddol yn teithio at ddibenion ei gyflogaeth ond nad yw'n cynnwys amser a dreulir yn teithio rhwng ei gartref a'i le gwaith,

- (c) unrhyw gyfnod y mae gweithiwr amaethyddol yn cael ei rwystro rhag cyflawni gweithgareddau neu ddyletswyddau yn unol â'i contract neu ei brentisiaeth oherwydd tywydd drwg, a
- (d) unrhyw gyfnod ychwanegol y mae'r cyflogwr a'r gweithiwr amaethyddol yn cytuno ei fod i'w drin fel amser gweithio,

ac mae cyfeiriadau at "gwaith" ("work") i'w dehongli yn unol â hyn;

ystyr "ar alwad" ("on-call") yw trefniant ffurfiol rhwng y gweithiwr amaethyddol a'i gyflogwr pan fo gweithiwr amaethyddol nad yw yn y gwaith yn cytuno â'i gyflogwr y bydd modd cysylltu ag ef drwy gyfrwng y cytunir arno ac y gall gyrraedd y fan lle y gall fod yn ofynnol iddo weithio o fewn amser y cytunir arno;

ystyr "cyflogaeth" ("employment") yw unigolion sydd wedi eu cymryd ymlaen fel cyflogeion, gweithwyr, gweithwyr asiantaeth a gweithwyr a gyflogir gan feistri gangiau ac mae "a gyflogir" ("employed") a "cyflogwr" ("employer") i'w dehongli yn unol â hynny;

ystyr "cynnyrch defnyddiadwy" ("consumable produce") yw cynnyrch a dyfir i'w fwyta ac i'w yfed neu i'w ddefnyddio fel arall ar ôl iddo adael y tir lle cafodd ei dyfu;

ystyr "diwrnodau cymwys" ("qualifying days") yw diwrnodau pan fyddai'n ofynnol fel arfer i'r gweithiwr amaethyddol fod ar gael i weithio gan gynnwys diwrnodau pan oedd y gweithiwr amaethyddol—

- (a) yn cymryd gwyliau blynyddol,
- (b) yn cymryd absenoldeb oherwydd profedigaeth,
- (c) yn cymryd absenoldeb mamolaeth, tadolaeth, rhiant a rennir neu fabwysiadu statudol, neu
- (d) ar gyfnod o absenoldeb salweh;

ystyr "fframwaith prentisiaethau" ("apprenticeship framework") yw unrhyw un neu ragor o'r Fframweithiau Prentisiaethau cyfredol ar gyfer y sector amaethyddol yng Nghymru a gyhoeddwyd gan Lantra⁽¹⁾ ar y dyddiad neu cyn y dyddiad y daw'r Gorchymyn hwn i rym, neu fersiynau blaenorol o'r Fframweithiau Prentisiaethau ar gyfer y sector amaethyddol yng Nghymru a gyhoeddwyd gan Lantra;

ystyr "goramser" ("overtime") yw—

- (a) mewn perthynas â gweithiwr amaethyddol a ddechreuodd ei gyflogaeth cyn 1 Hydref 2006, amser nad yw'n oramser gwarantedig y mae'r gweithiwr amaethyddol yn ei weithio—
 - (i) yn ychwanegol at ddiwrnod gwaith 8 awr,
 - (ii) yn ychwanegol at yr oriau gwaith y cytunwyd arnynt yn ei contract,
 - (iii) ar ŵyl gyhoeddus,
 - (iv) ar ddydd Sul, neu
 - (v) mewn unrhyw gyfnod sy'n cychwyn ar ddydd Sul ac yn parhau hyd y dydd Llun canlynol hyd at yr amser y byddai'r gweithiwr hwnnw yn cychwyn ei ddiwrnod gwaith fel arfer;
- (b) mewn perthynas â phob gweithiwr amaethyddol arall, amser nad yw'n oramser gwarantedig y mae'r gweithiwr amaethyddol yn ei weithio—
 - (i) yn ychwanegol at ddiwrnod gwaith 8 awr,
 - (ii) yn ychwanegol at yr oriau gwaith y cytunwyd arnynt yn ei contract, neu

(1) <https://acwcerts.co.uk/web/frameworks-library>.

(iii) ar ŵyl gyhoeddus;

ystyr “goramser gwarantedig” (“*guaranteed overtime*”) yw goramser y mae'n ofynnol i weithiwr amaethyddol ei weithio o dan naill ai ei contract neu ei brentisiaeth ac y mae cyflogwr y gweithiwr amaethyddol yn gwarantu taliad ar ei gyfer, pa un a oes gwaith i'r gweithiwr amaethyddol ei wneud ai peidio;

ystyr “grant geni a mabwysiadu” (“*birth and adoption grant*”) yw taliad y mae gan weithiwr amaethyddol hawl i'w gael oddi wrth ei gyflogwr pan enir plentyn iddo neu pan fydd yn mabwysiadu plentyn ac mae'n daladwy—

- (a) pan fo'r gweithiwr amaethyddol wedi rhoi copi i'w gyflogwr o Dystysgrif Geni'r plentyn neu ei Orchymyn Mabwysiadu (sy'n enwi'r gweithiwr fel rhiant y plentyn neu ei riant mabwysiadol) o fewn 3 mis ar ôl geni neu fabwysiadu'r plentyn, a
- (b) o dan amgylchiadau pan fo'r ddau riant neu'r ddau riant mabwysiadol yn weithwyr amaethyddol gyda'r un cyflogwr, i'r ddau weithiwr amaethyddol;

ystyr “gwaith allbwn” (“*output work*”) yw gwaith sydd, at ddibenion tâl, yn cael ei fesur yn ôl nifer y darnau a wneir neu a brosesir neu nifer y tasgau a gyflawnir gan weithiwr amaethyddol;

ystyr “gwaith nos” (“*night work*”) yw gwaith (heblaw oriau goramser) a wneir gan weithiwr amaethyddol rhwng 7 p.m. un noson a 6 a.m. fore trannoeth, ond heb gynnwys y ddwy awr gyntaf o waith y mae gweithiwr amaethyddol yn ei wneud yn y cyfnod hwnnw;

ystyr “gweithiwr amaethyddol” (“*agricultural worker*”) yw person a gyflogir ym maes amaethyddiaeth yng Nghymru, pa un a yw'r holl waith yr ymgwymerir ag ef yn rhinwedd y gyflogaeth honno yn cael ei wneud yng Nghymru ai peidio;

mae i'r “isafswm cyflog cenedlaethol” (“*the national minimum wage*”) yr ystyr a roddir iddo gan adran 10 o Ddeddf Sector Amaethyddol (Cymru) 2014(2);

mae i “oedran ysgol gorfodol” yr ystyr a roddir i “*compulsory school age*” yn adran 8 o Ddeddf Addysg 1996(3);

mae “oriau” (“*hours*”) yn cynnwys ffraciwn o awr;

ystyr “oriau sylfaenol” (“*basic hours*”) yw 39 awr o waith yr wythnos, heb gynnwys goramser, a weithir yn unol â naill ai contract gweithiwr amaethyddol neu brentisiaeth;

ystyr “panel” (“*panel*”) yw Panel Cyngori ar Amaethyddiaeth Cymru;

ystyr “plentyn” (“*child*”) yw unigolyn o dan 18 oed (gan gynnwys baban sy'n farw-anedig ar ôl 24 o wythnosau o feichiogrwydd). Bydd plentyn yn blentyn i weithiwr amaethyddol:

- (a) os y gweithiwr amaethyddol yw rhiant (gan gynnwys rhiant mabwysiadol) neu riant maeth y plentyn;
- (b) os lleolwyd y plentyn ar gyfer ei fabwysiadu gyda'r gweithiwr amaethyddol (pa un ai gan asiantaeth fabwysiadu yn y DU, neu o dramor);
- (c) os y gweithiwr amaethyddol yw ei riant bwriadedig o dan drefniant benthyg croth;
- (d) os y gweithiwr amaethyddol yw rhiant naturiol plentyn sydd wedi ei fabwysiadu ers hynny gan rywun arall, a bod gorchymyn llys sy'n caniatáu i'r gweithiwr amaethyddol neu bartner y gweithiwr amaethyddol ddod i gysylltiad â'r plentyn;
- (e) os yw'r gweithiwr amaethyddol yn gofalu am y plentyn yn ei gartref ei hun, ac eithrio fel gofalwr a delir, a'i fod wedi gwneud hynny am o leiaf bedair wythnos;
- (f) os yw'r gweithiwr amaethyddol yn bartner i unigolyn yn unrhyw un neu ragor o'r categorïau a nodir yn (a) i (e) uchod. Ystyr “partner” yw person sy'n byw gyda pherson

(2) 2014 dccc 6.

(3) 1996 p. 56. Diwygiwyd adran 8 gan adran 52 o Ddeddf Addysg 1997 (p. 44).

arall a'r plentyn mewn perthynas deuluol barhaus, ac nad yw'n rhiant (gan gynnwys rhieni mabwysiadol), nain neu daid, brawd neu chwaer (gan gynnwys hanner brawd a hanner chwaer), modryb neu ewythr (gan gynnwys hanner modrybedd a hanner ewythrod) i'r unigolyn;

ystyr "teithio" ("travelling") yw siwrnai drwy gyfrwng dull teithio neu siwrnai ar droed yn cynnwys—

- (a) aros wrth fan ymadael i gychwyn siwrnai drwy gyfrwng dull teithio,
- (b) aros wrth fan ymadael i siwrnai ailgychwyn naill ai drwy gyfrwng yr un dull teithio neu drwy gyfrwng un arall, ac eithrio unrhyw amser a dreulir gan y gweithiwr amaethyddol yn cymryd seibiant gorffwys, ac
- (c) aros ar ddiwedd siwrnai i gyflawni dyletswyddau, neu i dderbyn hyfforddiant, ac eithrio unrhyw amser a dreulir gan y gweithiwr amaethyddol yn cymryd seibiant gorffwys.

(2) Yn yr erthygl hon mae'r cyfeiriad at weithwyr amaethyddol a ddechreuodd eu cyflogaeth cyn 1 Hydref 2006 yn cynnwys gweithwyr amaethyddol—

- (a) y mae telerau eu contract wedi bod yn destun unrhyw amrywiad ers hynny; neu
- (b) sydd wedi eu cyflogi gan gyflogwr newydd ers hynny yn unol â Rheoliadau Trosglwyddo Ymgymeriadau (Diogelu Cyflogaeth) 2006(4).

(3) Mae cyfeiriadau yn y Gorchymyn hwn at gyfnod o gyflogaeth ddi-dor i'w dehongli fel cyfnod o gyflogaeth ddi-dor a gyfrifir yn unol ag adrannau 210 i 219 o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(5).

(4) O.S. 2006/246.

(5) 1996 p. 18. Diwygiwyd adran 211 gan Atodlen 8 i O.S. 2006/1031. Diwygiwyd adran 212 gan Atodlenni 4 a 9 i Ddeddf Cysylltiadau Cyflogaeth 1999 (p. 26). Diwygiwyd adran 215 gan Atodlen 7 i Ddeddf Cyfraniadau Nawdd Cymdeithasol (Trosglwyddo Swyddogaethau, etc.) 1999 (p. 2). Diwygiwyd adran 219 gan Atodlen 15 i Ddeddf Hawliau Cyflogaeth (Datrys Anghydfodau) 1998 (p. 8).